

Департамент освіти Вінницької міської ради
Комунальна установа «Міський методичний кабінет»

Мереживо традицій і звичаїв українського народу

На допомогу класному керівнику

Вінниця-2020

ТВОРЧА ГРУПА

1. Побережна Ірина Віталіївна, методист з навчальних дисциплін художньо-естетичного циклу та виховної роботи комунальної установи «Міський методичний кабінет».
2. Дусик Оксана Володимирівна - голова методичного об'єднання класних керівників 5-11 класів, спеціаліст вищої категорії, вчитель англійської мови, педагогічне звання «старший учитель» комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 3 ім. М. Коцюбинського Вінницької міської ради».
3. Булейко Ліна Олександрівна – голова методичного об'єднання класних керівників 5-11 класів, спеціаліст вищої категорії, учитель художньої культури, основ здоров'я комунального закладу «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІ ступенів-ліцей № 7 Вінницької міської ради».
4. Ковріжних Тетяна Миколаївна - голова методичного об'єднання класних керівників 5-11 класів, спеціаліст другої категорії, вчитель української мови та літератури комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 18 Вінницької міської ради».
5. Мельничук Олена Миколаївна - спеціаліст вищої категорії, вчитель математики комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 15 Вінницької міської ради».
6. Швандер Інна Миколаївна - голова методичного об'єднання класних керівників 5-11 класів, спеціаліст другої категорії, вчитель хімії комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 16 Вінницької міської ради».
7. Перфілова Наталя Сергіївна – спеціаліст вищої категорії, вчитель фізичної культури комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 15 Вінницької міської ради».
8. Барська Ольга Борисівна - голова методичного об'єднання класних керівників 5-11 класів, спеціаліст вищої категорії, вчитель англійської

мови, педагогічне звання «старший учитель» комунального закладу «Фізико-математична гімназія № 17 Вінницької міської ради».

ЗМІСТ

1. Вступ.....	5
2. Виховний захід «Віночок звичаїв українського весілля».....	7
<i>(Автори Булейко Л. О., Маринич О. В., Логінова Н. А.)</i>	
3. Виховний захід «Намиста наших бабусь».....	20
<i>(Автор Ковріжних Т. М.)</i>	
4. Театралізоване свято «Зимові традиції українського народу»	32
<i>(Автор Мельничук О. М.)</i>	
5. Проектна робота «Лепбук як одна з форм організації роботи класного керівника».....	45
<i>(Автор Швандер І. М.)</i>	
6. Театралізоване свято «День Святого Миколая»	49
<i>(Автор Перфілова Н.С.)</i>	
7. Гра-подорож «Україна – це ти! Україна – це ми!»	65
<i>(Автор Барська О. Б.)</i>	
8. Висновки.....	80

ВСТУП

У різні часи та епохи в усіх цивілізованих державах сім'я, школа, суспільство ставили перед собою завдання – виховати громадянина, патріота своєї країни. Якісно нову демократичну державу можуть створити лише свідомі громадяни, які люблять Україну, свій народ, націю і готові самовіддано служити їхнім інтересам. Тому громадянсько-патріотичне виховання займає провідну роль у виховному процесі.

Звернення до народної творчості при формуванні патріотичної свідомості учнів є досить логічним і дієвим. Використання національних традицій у виховній роботі звільняють від абстрактності і надуманості у виборі форм та змісту роботи, дозволяють створити природне виховне середовище, дають змогу глибше усвідомити зв'язки з історією своєї місцевості, нерозривну єдність з попередніми поколіннями, їх духовним світом, глибше пізнати свій народ, його традиції, вірування в самого себе, як часточку великого народу.

Активно впроваджуються індивідуальні та групові форми роботи, такі як пошук та збір фольклору, матеріалу, свідчень, узагальнення та творча інтерпретація набутого, підготовка та участь у фестивалях, конкурсах. Застосовуються і масові форми, особливо ті, що передбачають різновіковий склад учасників. Наприклад, фестивалі народного фольклору, театралізовані свята, колективно-творчі справи «Традиції мого народу», «Бабусина скринька», Свято родини і ін.

Учням можна запропонувати усні журнали («Чарівний світ народних традицій», «Народні прикмети»), «кругли столи», інформаційні повідомлення (прес-дайджести) (звідки пішло..., а що наші предки робили коли...). Матеріалом слугують різноманітні легенди, казки, звичаї, обряди, що підбираються з урахуванням теми та мети, виховні заходи, вечори українського фольклору «Радуйся земле від віку до віку», «Ой у лузі калина», літературні вітальні «Народ скаже, як зав'яже», «Великий Кобзар», «ІІ вірші

– то мова солов'їна», конкурси козаків «Козацькому роду нема переводу», вечорниці, свята («Різдво», «Святий Миколай», «День Землі») тощо.

Сучасний світ, складний і мінливий, вносить певні зміни у свідомість особистості, викривлює сприйняття честі, гідності, духовності. Прагнемо, щоб у світосприйнятті кожного на першому місці були загальнолюдські цінності. Тому переконані, що національне виховання повинно проходити червоною ниткою упродовж усього періоду навчання школярів, забезпечувати всебічний розвиток здібностей і обдарувань особистості, які сприятимуть інтелектуальному формуванню громадянина, здатного до самостійного мислення, діяльності на благо держави.

ВИХОВНИЙ ЗАХІД

«ВІНОЧОК ЗВИЧАЇВ УКРАЇНСЬКОГО ВЕСІЛЛЯ»

Булейко Ліна Олександрівна

Голова методичного об'єднання класних керівників 5-11 класів, спеціаліст вищої категорії, учитель художньої культури, основ здоров'я комунального закладу «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІ ступенів-ліцей № 7 Вінницької міської ради»

Маринич Ольга Володимирівна

Керівник МО учителів-філологічного спрямування, спеціаліст вищої категорії, учитель української мови, української та зарубіжної літератури комунального закладу «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІ ступенів-ліцей № 7 Вінницької міської ради»

Логінова Наталія Анатоліївна

Заступник директора з виховної роботи, вчитель німецької мови та зарубіжної літератури комунального закладу «Навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІ ступенів-ліцей № 7 Вінницької міської ради»

Очікувані результати:

У учнів формується громадянська та національна самосвідомість, любов до рідної землі і свого народу, діти ознайомлюються з українськими автентичними звичаями та обрядами українського весілля, дізнаються про історичне походження звичаїв та обрядів, розуміють важливість їх проведення, володіють інформацією про сімейні обряди своїх пращурів та використовують їх у роботі над проектами.

Обладнання: українські національні костюми, коровай, гильце, хліб, кожух, рушники декорації селянської хати.

Виховний захід на тему: "Віночок звичаїв українського весілля" висвітлив важливий елемент нашої культури. Особливість праці полягає в тому, що обрядові весільні пісні розкривають духовну основу українського народу. Ця робота розрахована на проведення інсценівки народного українського весілля серед молоді, що дає можливість виховувати в неї любов до духовної культурної спадщини наших предків, моральні якості, естетичні почуття, родинні традиції.

Ведуча

Людина не може існувати без своєї мови, культури, історії - усього того, об'єднує її з нацією, стержнем якої є народна дума.

Це пісні, звичаї, обряди, правила моралі, що склалися протягом століть серед народу, і стали для всіх обов'язковими нормами громадської та побутової поведінки. Особливе місце в нашому житті займає обрядовість. Із століття в століття переходять традиції, обряди від старшого покоління до молоді, передаючи життєрадісність, волелюбність, естетичні почуття.

Ведучий

Отож розглянемо величну народну оперу-весілля. З метою збагатити учнів знаннями про обрядові пісні - духовну основу українського народу. Виховувати любов дотепного слова, рідного краю, шани до батьків, високої моралі.

Сприяти розвитку творчих здібностей молоді, бажання берегти національну культуру, родинні традиції.

Ведуча

Віддам на весілля - офіційна форма громадського скріплення шлюбу, яке є визначною подією в житті молодої сім'ї, родини і села в цілому.

У весільному церемоніалі завжди були три хори - дружок, світилок, свах, парубоцький хор. Між словами хористів спалахували поєдинки жартівливого характеру: Між друзками і дружбами, свахами. Я на весіллі виконувались пісні застольні, баладні, любовні, козацькі; жартівливі, танцювальні. весільні пісні численні. відомий український етнограф Павло Чубинський зібрав їх у у 1943 році.

Ведучий

Заручини, сватання

Починається весілля з заручин. часом батьки, виходячи із господарських розрахунків, залучали дітей ще в ранньому дитинстві, а найчастіше хлопець, умовившись з дівчиною, йшов у її сім'ю домовлятися. Коли батьки дівчини згоджувались, то домовлялись за час сватання. На сватання йшли молодий з батьками та старостами. коли дівчина давала згоду, то дарувала нареченому хустку, батькові та старостам - рушники. після сватання родини готувалися до весілля.

Ведуча

Приготування до весілля

Готувались до весілля від декількох днів до трьох місяців: купували

подарунки, різали бичка, порося, птицю; прибирали в хаті, опоряджали садибу. Молодий і молода робили запросини. Цей обряд полягав у тому, що заходячи до хати заручений або заручена кланялись господарям, цілували

їх руки і говорили: “ просили батько й мати і я прошу на моє весілля”. Ті цілували молодят у голову , бажали щастя і добра, обіцяли прийти.

Ведучий

Випікання короваю

Цим часом на весілля випікали коровай.

Для випікання запрошувалися від трьох до семи молодих жінок, які жили зі своїми чоловіками в повній злагоді (розведених і вдовиць не брали).

Коровай пекли в хаті і молодого, і молоді. У тісто клали борошно, яйця, горілку, масло. Коли тісто було готове, розкачували кірж (підшву) діаметром 75 сантиметрів, на який один біля одного наліплювали різні вироби з тіста: шишки, квіти, фігурки пташок, тварин, сонце, місяць.

По середині викладалася шишка, в яку вставлялися дві або п'ять стулених до купи свічок.

Запаливши їх, просили якогось кучерявого хлопця (бо вважалося, що кучеряві хлопці щасливі) вимести піч віником і саджали коровай в піч. На весіллі коровай виносив старший дружба зі словами: «Панове старости, благословіть коровай унести!»

Старости:

– Бог благословить!

Співали:

Ой глянь на поріг, діво,

Та несуть твоє діло:

Коровай з шишками,

Розлука з дружками.

«Ой, розлука мені із вами,

Як із рідними сестрами».

Дружба з благословення старости, прочитавши «Отче наш», перев'язавшись рушником, на якому вніс коровай, розрізав коровай на частини.

Співали:

Староста прибрався,

Рушником підперезався,

До короваю взявся.

Починали роздавати коровай гостям, а підошву музикантам.

Ведуча

Звивання гільця

Весілля починається в суботу вранці. Молода із старшою дружкою скликали дружок і свах вити гільце. Усі сідали за столом, співаючи узаконених звичаєм пісень, прикрашали невелике хвойне деревце (частіше ялинку) зіллям, стрічками, монетами, квітами, а на вершок прив'язували, букетик з колосся. Готове гільце втикали в свіжу хлібину і воно стояло на столі впродовж весілля.

Таке ж гільце звивали дружби в хаті молодого.

Гільце – це символ звивання молодої сім'ї.

Ведучий

Дівич-вечір

У суботу ввечері всі подружки молодої сходилися до її хати. Починався дівич-вечір – це прощання нареченої з дівочтвом. Під трієсті музики дівчата співали пісень, висловлювалися з приводу розлуки з батьками. Молода з посланцем передавала молодому згорнуту і перев'язану стрічками сорочку, яку вона сама пошила і вишивала. Цю сорочку молодий має вдягти на весілля.

Ведуча

Приготування молодої до шлюбу. У неділю вранці молоду готували до шлюбу: брат розплітав і мастив медом косу, дружки прикрашали її стрічками, одягали вінок, велін. При цьому співали пісень. Приходив молодий з гільцем, дружбами. Молодята ставали на рушник і їх батько благословляв, знявши з божниці ікону Спаса, а мати – Богородицю. Вони говорили: «Бог благословляє, ми благословляємо на щастя, на здоров'я, на довгі роки». Молоді йшли в церкву. З церкви зустрічала мати в кожусі, щоб посіви були густі. Заводили молодят, садовили на кожух. По праву руку від молодого сідав його рід, а по ліву – рід молодої. Світилки запалювали свічки і починалося частування. Відбувалися жартівливі переспіви між хорами: «борщ кипів на льоду», «з помийниці воду брали», «їли юшку, вкрали галушку, сховали в кишеню дівкам на вечерю» та інші.

Далі був обмін подарунками:

Матерям – очіпки та чоботи, батькам – шапки, сестрам – черевики, братам – пояси, родичам – хустки, стрічки тощо.

Ведучий

Прощання з батьками

Найдраматичніший момент весілля – прощання з батьками. Співалися пісні подяки батькові, матері, всі бажали молодятам здоров'я, щастя, достатку. Челядь молодого збирала на нове господарство – ложки, миски, лопати, птицю. Знімалася метушня, крики, жартівливі лайки на все село.

Ведуча.

Дійство в садибі молодого

У молодого біля воріт палали снопи (очищення вогнем ще з язичницьких часів). Батько й мати зустрічали молодих хлібом й сіллю, вели їх відпочивати у комору. Це приміщення, в якому заздалегідь для молодих

приготовлена постіль. Цей захід був важливий для підтримки в молоді моралі, скромності, цнотливості, а для батьків ніби перевіркою, чи здатні вони виховувати своїх дітей відповідно до норм.

Коли виявлялося, що молода «нечесна», вона мусила терпіти побої, тяжкий глум: суджений та брат били її арапником, хори ганьбили необачну в сороміцьких піснях, замикали до ранку в коморі саму, не давали їсти. Вранці посилали до її родини челядників молодого, які висміювали батьків. Якщо вона признавалася до комори нареченому, то насміхалися над нею менше.

Ведучий

Покриття

Один із найзворушливіших моментів весілля – покриття. Воно відбувалося в понеділок: з молодої знімали вінок і стрічки, віддавали меншій сестрі, горілкою промивали коли, на голову одягали очіпок або хустку. При цьому співалися відповідні пісні.

У вівторок сходилися до молодого і починалася циганщина.

Весілля

Дійові особи: молодий, молода, батько, мати, брат, сестра.

Весільний поїзд: дівчата-дружки, дружби, бояри, світилки, свашки.

На сцені декорація селянської хати. На стільці, укритому кожухом, сидить наречена. Її мають розплітати.

Дружки співають пісню:

Зеленая рутонька

На ній білий цвіт.

Десь мого миленького

До мене- ні.

Послала б я післоньки – не смію,

Писала б я пісьмоньки – не вмію,

Пішла би я молода – забарюся,

Бистрая річенька – втоплюся.

Прийшли бояри, співають перед вікном на вулиці.

*Ой темно, хмарно на дворі (2 рази)
Наїхало боярів повний двір,
Вийди, вийди, дівчинонько, хоч у двір,
Впізнай свого соколочка котрий твій.*

Співають дружки

*А я свого соколочка добре знаю (2 рази)
Межи всіма боярами впізнаю.
Бог мій, бо мій соколочок найвищий (2 рази),
Схилив свою головоньку найнижче.*

Молодий входить до хати з піснею, з боярами зі словами:

*Добрий вечір тому, хто в цьому домі,
Старому й малому ще й Богу святому.*

Ці, що в хаті відповідають:

*Щоб ви здорові були, що за нас не забули,
Що ви згадали, добрий вечір сказали.*

Дружки співають

*Ой де ж твій, Галю, найстарший брат,
Щоб твою русу косу розплітатъ,
Де він твої кісниці подівав,
Чи повіз до міста та й продав,
Чи молодшій сестриці подарував.*

Наречена співає:

*Прошу брата до хати.
Русу косу розплітати
Та ще й прошу сестрицю,
Розплітати дрібниці.*

(брат розв'язує косу, а дівчата розплітають, надівають вінок і співають)

*Ой, дивися, ненько,
Як в віночку гарненько,
В віночку не ходити,
Дочкою не робити.*

Співають дружки:

*Зійшло сонце за віконце
У вишневий чад
Пора тобі дівчинонько,
Йти на посад.*

*Ой, засвіти, мамо, свічку
Постав на столі,
Хай я сяду подивлюся
Чи пара мені.*

*Та ясно горить.
З ким я хотіла
З тим я сіла серце веселить.*

***Починається частування, жартівливі пісні співають свахи,
дружки, дружби, світилки.***

Свахи

*Наша качка вгору летіла,
Наша качка з перцем кипіла,
Хоч з перцем не з перцем,
Лиш би з добрим серцем.*

Дружки

*Їжте капусту ложками,
В нас капуста діжками,
Її Галя насікла,
Гостей сподівала.*

Співають кухарці

*Куховарочка наша,
Сира каша Ваша,
Всі дрова спалили, сиру кашу зварили.*

Співають дружби

*Одна дружка, як дужка,
Друга, як котушка,
Третя, як підсвинок,
Четверта, як починок.*

Дружки співають дружбам

*Чи ви хлопці показалися,
Чого до нас причепилися,
Наїлися мамалиги,
Та й збилися з пантелики.*

Співають дружби

*Чого, ви дружки, не співаєте,
Чи ви зубів не маєте,
Повкладайте з бараболі,
Заспівайте хоч з одної.*

Дружки співають дружбам

*Чи ви хлопці показалися,
Чого до нас причепилися,
Ви казяться, не казяться,
А від нас ви відчепяться.*

Дружки співають світильці

*Світилочко – пані,
Вечеряйте з нами,
Візьміть хоч ложечку,
Покажіть дорожечку.*

Світилка

*Казала мені мати,
З вами не вечеряти,
Лиш вам послужити,
До вечері посвітити.*

Сусідка-дружка, на збиток, видирає в світилки сорочку.

*Світилка – не шпилька при стіні,
На ній сорочка не її.
Прийшла сусідка за сонці,
Скидай сорочку, не соромся.*

Світилка

*Брешете ви, дружки, як свині,
В мене сорочок дві скрині,
Ще й третя бодня,
Бо робити годна.*

Дружки

*Ой-за гори кам'яної зозуля кує,
Там батечко до донечки мед-горілку п'є,
Випий, випий мій батечку,
Випий аж до дна,
Бо я тепер віддана, дочка не твоя.
Ой, матінко-гутко,
Давай, серпонецько, хутко,
Не висижу в віночку ні одну годиночку.
Свахи несуть очіпок(хустку)*

Дружки співають

*Кидай очіпком, кидай,
Не дай покриватися, не дай,
Закинь очіпок в сіни, нехай їздять свині.*

Свахи молодят покривають хусткою і співають:

*Ой що ми схотіли, то й то ми зробили;
З коржя – паляницю, з дівки – молодицю.*

Дружка

*Якби ми захотіли,
Ми б її завертіли,
Повели б в садочок,
Зробили б віночок.*

Свахи

*Ой що ми хотіли,
Та й те ми зробили,
Із хліба - пів хліба,
А з молодого – діда.*

Співають всі

*Ходить голуб по колінця в меду,
А по крильця в горілці.
Крильцями меду черкає, та гей,
Милий Боже, черкає,
Та милий Боже, всіх боярів частує.
Лиш ту, Галину минає, бо вона з дівоцтва ступає,
Хазяйнувати думає, хай їй Господь помагає,
Та, милий Боже, помагає, щоб була здорова, як вода,
Та милий Боже,
Щоб була багата, як земля, милий Боже,
Була весела, як весна. Милий Боже.*

Староста

*Встаньте бояри, підніміться,
Сватові й свасі поклоніться,
Ще й його дочці, куховарочці поклоніться,
За хлібопріношеніє, за пивопріглашеніє.*

Проводжають гостей до молодого і співають:

Закидай мати жар, буде тобі,

Дочки жаль, жаль,

Закидай тріски й дрова й оставайся здорова.

Висновок

У наш час народне весілля зазнало великих змін. Зменшилася кількість учасників, сюжет обмежився найчастіше тільки трьома актами: заручини, сватання й саме весілля. Старі обряди майже зникли, пісні й музика забулися. Мовчазно вручають конверти з грішми, які знецінюють духовний зміст подарунка.

Такий захід, дає змогу переконатися в тому, що творче начало нашого народу іде із сивої давнини. І норми громадської та побутової поведінки сьогодні пояснюються загальним розвитком науки, культури, мистецтва.

ВИХОВНИЙ ЗАХІД «НАМИСТА НАШИХ БАБУСЬ»

Ковріжних Тетяна Миколаївна

Голова методичного об'єднання класних керівників 5-11 класів, спеціаліст другої категорії, вчитель української мови та літератури комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 18 Вінницької міської ради»

Очікувані результати:

Учні знають історію появи намиста, обряди і традиції, пов'язані з українським народним костюмом; **володіють** навичками свідомого виразного читання, вміють робити висновки; **розвивають** почуття прекрасного, художній смак, образне мислення, творчі та комунікативні здібності; **прищеплюють** інтерес до культури свого народу, до наслідків власної праці – виготовлення власноруч етнонамиста.

Обладнання: зразки виробів (жіночі прикраси), ілюстрації та фотографії національних костюмів, інструкційна картка виготовлення намиста з тканини, презентація «Схема виготовлення намиста», таблиця з правилами безпеки під час роботи, записи українських пісень, казка В. Сухомлинського «Намисто з чотирма променями».

Інструменти та матеріали: різнокольорові нитки, бусини, ножиці, декоративна стрічка.

ПЕРЕБІГ ЗАХОДУ

I. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(на дошці записано тему й епіграф заходу)

«Ой надіну я сережки

І добре намисто...»

Т.Г. Шевченко

II. ВСТУП

1) *Учитель.*

Ворона сороці намисто купила.
В намисті сорока бусинки лічила.
Ото для сороки настала морока!
Не може бусинки злічити сорока.

2) Актуалізація опорних знань

- Діти, скажіть, будь ласка, а чи знаєте ви, що таке жіночі прикраси?
- А що таке намисто?
- Що ви уявляєте собі, коли чуєте слово «намисто»?

Учитель. «Той, хто не знає свого минулого, не вартий майбутнього», – говорив М. Рильський. Дійсно, лише той народ має майбутнє, який поважає свою історію. Намисто – це не просто найдавніша українська жіноча прикраса, але й свого роду оберіг і символ. Скільки є видів намиста, стільки і значень. Називали його по-різному: монисто, буси, коралі, бісери. Ця прикраса може розказати багато цікавого. Отже, сьогодні ми розширимо уявлення про народні традиції та обряди українського народу.

III. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Розповідь учителя. Намисто – традиційна прикраса багатьох народів, одна з найдавніших і найулюбленіших речей жінок. З чого тільки не виготовляли намистинки... Аж поки не з'явилися червоні коралі, які в Україні отримали назву – «добре намисто». Мода на червоні, рожеві, а інколи і чорні намистинки нараховує сотні, а то й тисячі років. Досить складно судити, чому саме в Україні «заморське намисто» набуло широкого

розповсюдження, хоча і залишалося малодоступним для бідного населення. У природі корал – це колонія морських безхребетних тварин – коралових поліпів, що мають твердий зовнішній скелет. Саме з таких скелетів можна робити сувеніри та ювелірні вироби. Найвідоміший серед ювелірних видів червоний середземноморський корал, з якого виробляють коралі. Очевидно, що в Україну коралі потрапили зі Сходу або з Середземноморських країв, а найчастіше з Венеції. Привозили цей дорогий сувенір як гостинець з чужих країв козаки, чумаки та купці.

Червоні коралі стали традиційним елементом національного одягу українців. А цінилися вони залежно від чистоти та розміру. Дорогі коралі обробляли у вигляді овалів чи барилиць. Найбільш престижним вважалося мати 24-25 ниток з великими намистинами. Кожна нитка зветься разок. Кінці кількох разків коралового намиста зв'язували до купи, до них кріпили плетені різнокольорові стрічки, котрі зав'язувалися на шиї та звисали по спині. У разках нанизували намистинки як однієї форми, так і різних розмірів, укладаючи коралини з більшим діаметром посередині, а з меншими – по краях. Між кораловими намистинками нанизували дукачі – традиційні жіночі прикраси у вигляді невеликої медалеподібної монети або срібні намистинки.

У західних областях України срібні монети часто замінювали однією чи декількома металевими іконами чи хрестиками. Селянські родини зберігали намисто більш дбайливо та ставилися до коралів як до сімейної реліквії. Від матері до дочки переходило намисто як своєрідний найдорожчий дарунок. З покоління в покоління коралі відігравали особливу, виняткову роль і ставали своєрідною візиткою дівчини, яка була на виданні. І чим багатша була родина, тим більше намиста носила дівчина. У будні дні, а особливо в період жнив чи інших польових робіт, дівчата вдягали мало намиста, а на свята, ідучи до церкви чи на якісь гуляння – досхочу.

Роки за роками виникали і нові намиста – із бурштину, гранату, перлів, які називали «баламутами» чи «перламутром», пацьорки – фабричне намисто, намисто із різнокольорового скла. Та лише старовинне «добре намисто», перевите срібними монетками-дукачами, стало яскравим та художнім доповненням до українського народного одягу.

Намисто в Україні тепер, як і колись, слугує оздобою не тільки дівчат, а й заміжніх жінок.

2) Виступ груп учнів-дослідників.

1-ша група – «Творчих талантів». Міні-проект «Я щаслива дитина, бо у мене є родина» (розповідь учнів про прикраси, які носять жінки у їхніх родинях, перегляд виробів та фотографій, відеороликів тощо).

2-га група – «Повідайлики» (читання тексту «Намисто в Україні», тестові запитання до нього – додаток № 1).

3-тя група – «Юні артисти» (інсценізація казки В.О. Сухомлинського «Намисто з чотирма променями», обговорення казки – додаток № 2).

Учитель. Ми довідалися про історію намиста як жіночої прикраси, як оберега. Його може зробити кожен із вас власноруч. Для цього необхідне терпіння і фантазія. Останнім часом намиста стали надзвичайно популярними. Використовуючи тканини різних кольорів і фактур, ми сьогодні спробуємо змайструвати власноруч прикрасу-оберіг, яка підійде до будь-якого вашого одягу.

IV. ПРАКТИЧНА РОБОТА (розгляд схеми виконання роботи та пояснення вчителем послідовності виконання роботи)

1) Інструктаж з техніки безпеки

Учитель. Зараз ми розпочинаємо майстер-клас виготовлення намиста з тканини.

Вимоги безпеки під час роботи:

- дотримуйтеся порядку і чистоти на робочому місці;
- будьте уважними, не відволікайтеся і не заважайте іншим;
- не розмахуйте рукою з інструментом, не кладіть його на край столу;
- світло на вашу роботу повинне падати з лівого боку;
- положення тіла при роботі повинне бути зручним, відстань до виконуваної роботи повинна бути 25-30 см.

Вимоги безпеки під час роботи з ножицями:

- кладіть ножиці праворуч від себе із замкнутими лезами, направленими від себе;
- стежте за тим, щоб ножиці не опинилися під виробом, оскільки, беручи виріб, їх можна упустити і поранити себе або працюючого поряд;
- передавайте ножиці колечками вперед, із замкнутими лезами;
- не підходьте під час роботи з ножицями до інших учнів.

Вимоги безпеки після закінчення роботи:

- приберіть робоче місце;
- інструменти і матеріали зберіть і складіть;
- сміття і відходи зберіть і складіть у спеціальний ящик.

2) Виконання практичної роботи учнями (додаток № 3 – інструкційна картка виготовлення намиста з ниток).

Учитель контролює та допомагає учням.

V. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Учитель. Пропоную вам виконати ще одне цікаве завдання під назвою «Рекламний ролик» (Учні повинні підготувати сценарій ролика, у якому було б розрекламовано їхнє етнонамісто).

Учитель аналізує виконані учнями роботи, звертаючи увагу на їхню оригінальність, демонструє кращі з них.

VI. ПІДСУМКОВЕ СЛОВО ВЧИТЕЛЯ

– Тепер кожен із вас має свою неповторну прикрасу, свій оберіг. «Краса має силу і дар вносити мир у серця» (Мігель Сервантес). Миру, спокою, злагоди, благополуччя!

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Є.А. Декоративно-прикладне мистецтво: Навч. посібник для пед. ін-тів. – Львів: Світ, 1992. – 272 с.
2. Антонович Є.А. Художні техніки у школі. – Київ: ІЗМН, 1997. – 86 с.
3. Булашов Г. Український народ у своїх легендах та віруваннях. – К.: Довіра, 1992. – 414 с.
4. Воропай О. Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис. – Харків: Фоліо, 2005. – 508 с.
5. Дмитренко М.К., Дмитренко Г.К. Уроки з народознавства. – К.: Редакція газети «Народознавство», 1995. – 222 с.

6. Ігнатенко І. Етимологія для народу. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. – С. 111-121.
7. Кравець О.М. Сімейний побут і звичаї українського народу: історико-етнографічний нарис. – К.: Наукова думка, 1966. – 198 с.
8. Лозко Г.С. Українське народознавство. – 3-є вид. – Х.: Видавництво «Див», 2005. – 472 с.
9. Лукашенко Т. Українські обереги своїми руками. – Харків: Віват, 2015. – 224 с.
10. Потапенко О.І., Кузьменко В.І. Шкільний словник з українознавства. – К.: Український письменник, 1995. – 292 с.
11. Українське народознавство. Навчальний посібник / За ред. С.П. Павлюка, Г.Й. Горинь, Р.Ф. Кирчіва. – Київ: Знання, 2004. – 570 с.
12. <http://abetka.ukrlife.org/sukhom51.html>
13. <http://vsviti.com.ua/ukraine/55389>
14. <http://pidkazky.net/teksty/1308-namysto-na-ukraini>
15. <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
16. <https://traditions.in.ua/odiah/1533-namysto>
17. http://www.ukrlegenda.org/ukrajinskyj_narodnij_odjag/divoche_namysto.php

Додаток № 1

Намисто в Україні

Намисто – найпоширеніша складова жіночих нагрудних прикрас на всій території України. Воно було різним як за матеріалом, кольором, формою, так і за способом носіння. Найбільш цінилося намисто з дорогих природних матеріалів – коралів, бурштину, перлів, гранатів, скла, смальти. У ряді районів Західної України зберігалась архаїчна традиція прикрашатися намистом із плодів – клокічкою. У ХІХ ст. серед заможних верств населення було поширене привізне намисто з гранатів. Дорого цінилося і гуцульське намисто з венеціанського кольорового скла, яке завозилося з Італії.

На Лівобережній Наддніпрянщині було поширене намисто з «щирого» бурштину, що добувався в околицях Києва. Носіння такого намиста мало приносити здоров'я і щастя. Частіше носили одну довгу й масивну низку бурштину у сполученні з кораловим намистом.

Коралове намисто набуло в Україні найширшого розповсюдження, хоча й залишалось малодоступним для біднішого населення. Коралі були різними за якістю, розміром, обробкою, кольоровими відтінками. Більш дешеві коралі були невеликі, нарізані у формі трубочок, маленьких циліндриків. Дорогі червоні коралі оброблялись у вигляді овалів чи барилиць. На Правобережжі великі центральні намистини стягували срібною обручкою, на Лівобережжі між коралями нанизували срібні бусини. Кількість разків коралового намиста та характер обробки свідчили про достаток людини.

Кораловому намисту народ приписував особливі лікувальні властивості. У траур та на піст замість червоного намиста одягали скляне – молочне або прозоре. Після тридцяти років жінка частіше відмовлялася від носіння намиста. Жінки похилого віку якщо й носили намисто, то у незначній кількості й темного кольору. На свята, ідучи до церкви або «на музики», всі груди завішували різнокольоровим намистом. Добре коралове намисто було в заможних; бідні купували намисто з різнокольорового скла.

Скляне (не дуте) намисто поширилось на Україні в середині ХІХ ст. Воно було білого, блакитного, жовтого, зеленого, червоного, вишневого та чорного кольорів. Іноді на нитку нанизували різнокольорові намистини. У кінці ХІХ – на початку ХХ ст. розповсюджуються різнокольорові скляні, іноді типу ялинкових, буси, які органічно доповнювали декоративні особливості народного вбрання цього періоду.

Позначити правильну відповідь на кожне із запитань.

1. Клокічка – це прикраса:

- а) з монет;
- б) з плодів;
- в) із хрестиків;
- г) із скла.

2. Яке привізне намисто було поширене в ХІХ ст.?

- а) із бісеру;
- б) з перлів;
- в) з гранатів;
- г) із срібла.

3. В околицях якого міста добували «щирий» бурштин?

- а) Львова;
- б) Одеси;
- в) Києва;
- г) Чернігова.

4. Яке намисто було малодоступним для бідного населення?

- а) з монет;
- б) коралове;
- в) з бісеру;
- г) зі скла.

5. Чим на Правобережжі стягували центральні намистини?

- а) Золотим ланцюжком;
- б) срібною обручкою;

- в) шовковою ниткою;
- г) металевим ланцюжком.

6. Коли одягали скляне намисто замість коралового?

- а) На Різдво;
- б) у траур та на піст;
- в) під час весілля;
- г) на Великдень.

Додаток № 2

Василь СУХОМЛИНСЬКИЙ

«Намисто з чотирма променями»

Побачило Сонечко хвору Дівчинку в ліжку. Дівчинка лежала, очі її були закриті, вона тихо стогнала.

Жаль стало Сонечкові Дівчинку. Нахилилось воно над її голівкою й тихо прошепотіло:

– Візьми, Дівчинко, чарівне намисто з чотирма променями. Чотирьох нещасних ти можеш зробити щасливими. На кого спрямуєш промінь – той і стане щасливим.

Відкрила очі Дівчинка, бачить – лежить на постелі чарівне намисто, чотири промені грають на стіні.

«На кого ж направити щасливі промені? – думає Дівчинка. – Хто у нас нещасливий?»

Подумала і важко зітхнула: нещасними були бабуся, дідусь, тато й мама. У бабусі зуб болить, у дідуся ліжка скрипить, татко горілку п'є, мама сльози ллє.

Спрямувала Дівчинка чарівний промінь на бабуся – і зуб у неї зразу ж перестав боліти. Спрямувала промінь на дідуся – ліжка перестало скрипіти. Спрямувала промінь на тата – перестав тато горілку пити. Спрямувала промінь на маму – перестала мама сльози лити, радісно посміхається. Про себе, про свою хворобу Дівчинка забула. А коли всі стали щасливими, вона стала найщасливіша, і хвороба залишила її.

Додаток № 3

Матеріали: - намистини різних розмірів; - нитки для в'язання; - голка; - стрічка; - ланцюги. Майстер-клас намисто з ниток 1. Візьміть дошку або велику рамку для фотографій і намотайте на неї нитки, щоб вийшла більш товста нитка. Якщо у вас немає дошки, спробуйте зробити це на спинці стільця. 2. З одного боку закріпіть нитку, а з іншого - розріжте.

3. Тепер сплетіть звичайну косу і ниток. Розмір коси залежить від розміру кольє. 4. Обріжте зайві нитки. 5. Візьміть ланцюжок і по краю пришити її до коси. Від довжини ланцюжка залежить довжина намиста. 6. На кінці ланцюжка пришивається стрічка, яка легко буде зав'язуватися і розв'язуватися на шії. 7. По нижньому краю пришиваються намистини. Кольє з ниток готове і ідеально підійде як для вечірнього так і для

повсякденного способу. Можете спробувати використовувати нитки різних кольорів або зробити косичку меншого розміру. Подібним чином легко зробити браслет на руку, який буде гармоніювати з намистом.

ТЕАТРАЛІЗОВАНЕ СВЯТО «ЗИМОВІ ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ»

Мельничук Олена Миколаївна

Спеціаліст вищої категорії, вчитель математики комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 15 Вінницької міської ради»

Очікувані результати:

- знають особливості святкування зимових свят в Україні; шанобливо ставляться до традицій свого народу;
- вміють застосовувати набуті знання та використовувати фольклорний матеріал у парній та груповій роботі;

Обладнання: ноутбук, телевізор, колонка.

ПЕРЕБІГ СВЯТА

Учні 8-А класу стукають у двері 4-А класу та співають.

-Чи вдома вдома господар дома, спитаймо, спитаймо?

Діти 4-А.

-Так, заходьте!

8-А співає:

Пустіть до хати,
Пустіть до груби,
Пустіть на лаву
Погріти зуби,
Пустіть на лаву
Погріти зуби.

У ваших дверях чотири дошки,
Пустіть на лаву
Погрітись трошки,
Пустіть на лаву
Погрітись трошки.

Дасте горішків, будем співати, розповідати
Діти 4-А класу.

-А якщо ні?

Діти 8-А класу.

-Будем мовчати, будем мовчати.

1 Ведуча.

В усіх народів світу існує повір'я, що той, хто забув звичаї своїх батьків, буде покараний людьми й Богом. Така людина блукає світом, як

блудний син, і ніде не може знайти собі притулку, бо вона загублена для свого народу. Щоб таке не сталося, ми хочемо вам розповісти та нагадати про зимові традиційні свята українського народу. Для цього вам спочатку треба відгадати про який зимовий місяць ця загадка?

Холод нам несе мороку,
У турботах лине будень.
Це – останній місяць року.
Зветься як? Вгадали? (Грудень.)

2 Ведуча.

Початок зими у традиційному календарі приурочувався до свята Введення в храм Богородиці. 4 грудня – Введення Святої Діви до храму.

За християнськими переказами, коли Діві Марії сповнилося три роки, батьки урочисто повели її до Єрусалима, в храм Божий. Звідси й назва свята. До цього часу закінчувався аграрний рік і починався час відносного відпочинку для землеробів. Тому в народі казали: “Введення прийде, свят наведе”.

3 ведуча.

На Лемківщині в цей день характерним звичаєм був прихід першого “полазника”. Господарі пильнували, хто перший зайде в хату. Найкраще, коли це був молодий здоровий чоловік чи гарний хлопець, бо тоді й увесь рік для господарів буде так само гарним, усі будуть здорові, “вестимуться

гроші”. Жінки (особливо старі та хворі) на Введення не заходили до чужої хати, бо це поганий знак. У цей день намагалися в хату нікого, крім чоловіків, не пускати, інколи зранку першим навіть вводили в хату теля, аби ніхто з чужих не зайшов. З цієї самої причини інколи по хатах у цей день були замкнені двері.

1 Ведуча.

7 грудня вшановують святу великомученицю Катерину, яка прийняла християнську віру і яку через це вбили за наказом імператора Максиміліана. Напередодні Катерини після заходу сонця влаштовували вечорниці. Дівчата брали вишневі гілочки і ставили їх у воду або в горщик із землею. Якщо гілочка розквітала до Різдва, то цього року дівчина мала вийти заміж. Так само ворожили і на членів сім'ї. Цього дня ворожили й хлопці. Вони постилися 6 грудня у “канун святої Катерини, щоб Бог послав хорошу жінку”, і проводили різні обряди – так само, як і дівчата. 7 грудня – єдиний день у році, коли ворожили хлопці.

2 Ведуча.

13 грудня – Андрія Первозваного. Святий Андрій Первозваний був покровителем молоді. Тому перед цим святом молодь збирається на “вичурки” (вечорниці), лущить кукурудзу, стручки квасолі – “пасулю”, перебирає її і проводить різні ворожіння. Дівчата гарно вбиралися, виходили у двір, символічно сіяли перед хижею (хатою) жито, коноплі, лен, промовляючи: “Андрію, Андрію, на тебе лем коноплі сію”. Цей обряд означав засівання своєї долі, бо зерно завжди асоціювалося із засіванням своєї долі. Поясом ніби боронили землю, куди впало зерно, тоді клали пояс під подушку, загадуючи уві сні побачити свого майбутнього чоловіка. Про характер майбутнього чоловіка дізнавалися так: пускали до хати вночі курку – якщо вона тихенько починала клювати зерно, то наречений буде спокійної вдачі. Якщо ж птиця бігала, махала крильми – сварливий буде, забіяка.

3 Ведуча.

14 грудня лемки вшановують пам'ять пророка Наума, якого вважають покровителем школярів (особливо першокласників). Колись у ці зимові дні діти розпочинали навчання, бо вже закінчувалися вдома всі основні роботи й вони мали вільний час. А ще ім'я пророка має спільний корінь із давньослов'янським словом ум (розум), який потрібен під час навчання.

1 Ведуча.

17 грудня – святої Варвари великомучениці. Вважається, що свята Варвара має дар допомагати людям, рятувати їх від наглої (трагічної) смерті. Раніше вірили, що дівчинка, названа Варварою, обов'язково буде красунею. У цей день варили вареники з маковою начинкою, оскільки це вже час Пилипівського посту.

І ось одного разу, коли кум прийшов до кума, що трапилося...

Сценка « Як вареники варили кум та я» П. Глазовий.

Кум поїсти неабиякий мастак.
Йому жінка, що не зварить, все не так.
Вередує: — Як з'їдаю твій обід,
Наче гирю закладаю у живіт.
Он торік я в ресторані, — каже, — був...
Ледве миску з деволяєм не ковтнув.
Там таку дають підливку — смак і шик!
З нею з'їсти можна власний черевик. —
Раз в неділю ми остались без жінок:
Подались вони раненько на товчок.
Ми із кумом закурили, сидимо.
Кум наліво, я направо — плюємо.
— Не залишили нам їсти, то й нехай...
А ми зваримо вареники давай!
Налили ми в ночви свіжої води.
Півмішка муки засипали туди.

Я качалку взяв, а кум мій — макогон,
Тісто туго замісили, як гудрон.
Дріжджів кинули дві пачки — красота!
Потім перцю і лаврового листа.
Тісто витягли на стіл ми та й січем —
Я ножакою, а кум мій сікачем.
В казані кипить, аж піниться вода.
Я ліплю, а кум вареники вкида.
На вусах у мене тісто, в нього сир.
Кум по кухні походжа, як командир.
— Хай живіт,— говорить,— лопне, а жінкам
Отакунького вареничка не дам!
В казані вода вирує, булькотить.
Сир гарячий нам на голови летить.
Покипіло так не більше двох годин,
Бачим: збились всі вареники в один.
Ми вареник той штовхаємо до дна,
А він лізе, випирає з казана.
Кум говорить: — Ну, нехай вже буде так.
Покуштуємо, яке воно на смак.
Поділили ми вареник, сидимо.
Кум виделкою, я ложкою — їмо.
Я помалу ремигаю, кум жує.
— Ну,— цікавиться,— як враження твоє? —
Я показую на пальцях і стогну:
Зуби злиплись, язика не поверну.
В кума очі лізуть з лоба — не ковтне.
Просить: — Стукни по потилиці мене! —
Я як двину його в шию кулаком!
Тут відразу нам полегшало обом.

Кум з'явся на своєму: — А жінкам
Я однаково й понюхати не дам! —
Те, що я не з'їв і кум мій не доїв,
Потаскали кабанові ми у хлів.
А кабан понюхав тісто, кашлянув,
Перекинувся в баюру і заснув.
Кум штовха його: — Пардон, мусьє кабан!
Вибачайте, я не знав, що ви — гурман.
Може, й ви вже захотіли в ресторан? —
І надів йому на голову казан...

2 Ведуча.

19 грудня – Святого Миколи Чудотворця. Миколая Угодника лемки шанують найбільше з-поміж християнських святих. 22 травня – Миколи теплого, а Миколи зимного – 19 грудня. На Миколая і дітям, і дорослим дають подарунки. А ви були слухняними і вчора отримали подарунки?

Святий Миколай опікується воїнами, перевозить душі померлих “на той світ”, володіє ключами від неба. Але більшість часу він проводить на землі, допомагає всім у скруті, мандрівникам у дорозі. Святий Миколай опікується землеробством. Після Миколая дівчата починали щовечора збиратися на вечорниці, а хлопці починали готуватися до Різдва й колядування.

3 Ведуча.

22 грудня – День надії. Лемки святкують “Зачаття Праведною Анною Пресвятої Богородиці”. У цей день бездітні батьки моляться до Матері Богородиці, щоб Вона дарувала їм дитя. Тому всі жінки, які через хворобу не можуть мати дітей, звертаються з молитвами-проханнями до святої Анни. Це – суто жіноче свято, овіяне глибокою духовністю. Всі жінки, особливо ті, які хотіли дітей, напередодні свята споживали тільки хліб і воду. Зранку йшли до церкви, сповідалися, причащалися і молилися святій заступниці за майбутніх нащадків. А ті, що вже втратили надію почути дитячий голос у своїй господі, за тиждень перед святом ішли пішки до монастирів Святої Анни. Біля цих святинь, яких не так багато в Україні, є джерела, в яких навіть у цю холодну пору року жінки купалися.

1 Ведуча.

Вже морози розгулялись навколо,
Та в будинки не пускаєм лютий холод.
Снігурі злетілися на збори-віче.
Це який настав зимовий місяць?.. (Січень.)

Наші пращури відзначали Новий рік весною. Після зимової сплячки пробуджувалася природа, починало оживати зело. Саме з цією порою дайбожичі пов'язували початок року. І в цьому був свій сенс. Із запровадженням християнства в Київській Русі церква зажадала змінити дату Нового року. Релігійний календар змушував перенести його з весни на осінь, а вже Петро I-й запропонував церковникам перенести Новий рік з вересня на січень. Проте, й ця дата виявилася не остаточною. За радянської влади офіційний початок року змістився на 14 днів уперед. Проте церковне відзначення не змінилося. Відтак у нас співіснують дві дати початку року: офіційна— 1-го і релігійна – 14 січня. Що б там не було, але ми вже звикли до цього і сучасне святкування видається нам природним, цілком логічним.

2 ведуча.

І сама головна подія - святкування Різдва Христового. Перед цим зустрічають Святий Вечір. Усі чекають, коли зійде вечірня зоря, що має сповістити всім людям про велике чудо - народження Сина Божого. Та ось зоря зійшла і почалося святкування. Різдво - найрадісніша подія для всього народу.

Колядують і співають різдвяні пісні вранці 7 січня. А в деяких регіонах України колядувати починають вже увечері 6 січня, після сходу першої зірки. Щоб колядувати, потрібно зібрати вертеп з мінімум трьох людей. Це можуть бути як дівчатка, так і хлопчики, дорослі. А ви дітки нам заколядуєте?

Діти 4- А класу співають колядку.

Коляд-коляд-колядниця !

Добра з Медом Паляниця

А без Меду не така

Дайте Дядьку П'ятака

А ви Тітко Гривну

А то в Хаті гримну !

Коляд-коляд-колядин

Я у Батька один

Мене Батько послав

Щоб я грошей дістав

Рукавички потіряв

Чорненький Кожушок

Дайте Тьотю Шеляжок !

Коляд-коляд-колядниця

Добра з Маком Паляниця

А пісна не така

Дайте Дядьку П'ятака

Як не дасте П'ятака
Візьму Вола за Рога
А Кобилу за Чуприну
Дай виведу на Могилу
Тпру-тпру на Баси
Дайте Дядьку Ковбаси
Сіни й Хату рознесу
Соломкою притрушу
Камінчиком придавлю !

3 Ведуча.

13 січня, напередодні Нового року, готувалася щедра кутя. Увечері підліткові дівчатка поодиночі чи гуртом обходили оселі сусідів та родичів, щоб защедрувати. Нині мало хто знає про щедрувальницькі звичаї. Їх нерідко плутають з колядками або ж посівальними. Це була окрема передноворічна дія, в якій брали участь лише дівчата. Обходячи оселі, вони защедрували, тобто співали величальні тексти господарям, а ті в свою чергу обдаровували їх смачними гостинцями. Для прикладу наведу один з найвідоміших текстів:

«Я дівчинка маленька,
В мене платтячко рябеньке.
Я не знаю ні «аз», ні «буки»
Тому подаруйте щось у руки!»
А ми теж хочемо пощедрувати 4-А класу.

1 щедрівник.

Щедрівочка щедрувала
З Новим Роком вас вітала,
Щоб і кіт у хаті нявкав
І собака в дворі гавкав,
Щоби дім фінанси мав,
Щоб веселий сміх лунав.

2-й щедрівник.

Щоби учні були чемні,
Вихідні були приємні,
Щоб на картці – добрі гроші,
а начальники – хороші!!

3-й щедрівник.

Щоби були щедрі бали,
Щоби «енки» всі пропали,
Щоби контрольні всі і тести
Не могли вам сум принести!

4-й щедрівник.

Щоб в гаражі стояв Феррарі,
В сараї-Лексус ще у парі,
У хаті – з мрамору камін,
Та і басейн, хоча б один.
Щоб гідромасажер з Джакузі,
Щоб Хенессі бовталось в пузі.

1 Ведуча.

Посівають вранці Старого Нового року – 14 січня. За традицією, саме хлопчики-посівальники ходять вранці по домівках, засипаючи їх зерном. При цьому вони співають пісні-посівалки. Вважається, що зерно, яким посівають, не можна вимітати до заходу сонця.

2 Ведуча.

19 січня - Водохреща або Йордан. Ще не встигли прийти свята як скоро вони відійдуть. Як співається в коляді: «А той третій празник – Святе Водохреща». Хрещення Господнє — третє і завершальне велике свято різдвяно-новорічного циклу, яке в народі має назву Йордан, або Водохреща. Коли Ісус Христос досяг 30-річного віку, він прийняв хрещення від Івана

Хрестителя в річці Йордані. Коли вийшов на берег - з небес почувся голос Бога - Отця, який назвав Ісуса своїм Сином. І на нього зійшов Святий Дух в образі голуба. Звідси ще одна назва свята — Богоявлення.

8-А співає:

Добрий вечір тобі, пане господарю, радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Застеляйте столи, та все килимами, радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Та кладіть калачі з ярої пшениці, радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Бо прийдуть до тебе три празники в гості, радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

А той перший празник – Рождество Христове, радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

А той другий празник – Святого Василя, радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

А той третій празник – Святе Водохреща, радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Хай святкує з нами вся наша родина, радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

Вся наша родина, славна Україна, радуйся!

Ой радуйся, земле, Син Божий народився!

3 Ведуча.

Наступного після Водохреща дня люди справляли «посвятки» - тобто переходили до звичайного трудового ритму та відзначали свято Івана Хрестителя. Остаточно роздавались тваринам ритуальні продукти з покуті й планувалась робота по господарству. Господині діставили свої початки (полотно, нитки й ін.), які перед Різдвом ховалися подалі від гріха, «щоб лихий ниток не плував». Після Йордану наступали кількатижневі м'ясиці, під час яких ще можна справляти весілля і співати пісень. Після м'ясиць настає найсуворіший Великий піст. Про нього кажуть так: «Великий піст усім притисне хвіст».

Але у нас все ще попереду...

ПРОЕКТНА РОБОТА
«ЛЕПБУК ЯК ОДНА З ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ
КЛАСНОГО КЕРІВНИКА»

Швандер Інна Миколаївна

Голова методичного об'єднання класних керівників 5-11 класів, спеціаліст другої категорії, вчитель хімії комунального закладу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 16 Вінницької міської ради»

Очікувані результати:

Учні ознайомлюються з можливістю швидко та ефективно засвоїти нову інформацію і закріплюють вивчене у пізнавально-ігровій формі. Швидко та ефективно запам'ятовують матеріал та краще його розуміють, розвивають уміння вчитися самостійно, аналізують та роблять висновки.

Важливим аспектом нової освіти є впровадження інноваційних дидактичних методів навчання. Перед педагогом стоїть завдання навчити дитину ставити перед собою мету і завдання, знаходити способи їх вирішення, а головне знаходити потрібну інформацію для вирішення поставленого питання серед величезної кількості джерел інформації. Урізноманітнювати заняття можна за допомогою інтерактивних саморобних книжок.

На сьогодні одним з перспективних методів, які сприяють вирішенню даної проблеми, є лепбук. Багато дітей раніше вели щоденники. Мабуть, такий зошит був у кожного – яскравий, з безліччю різнокольорових наліпок, написи різнобарвними шрифтами. За його оформленням можна було проводити години, і заповнювався він з особливою старанністю.

В наш час гаджетів це стало не актуальним. Та ми, класні керівники, чи вчителі-предметники, можемо дати нашим дітям можливість з користю отримувати ці відчуття.

Отже, що ж таке «лепбук» – це книга або папка будь-якої форми та з будь-якої теми, з вкладеними у неї оформленими у оригінальний спосіб різноманітними міні книжками, віконечками, малюнками, іграми. Лепбук відповідає всім вимогам до предметно-розвиваючого середовища. Він інформативний, багатофункціональний, сприяє розвитку творчості, уяви, може використовуватись одночасно групою дітей, має дидактичні властивості. Крім того є засобом художньо-естетичного розвитку дитини, залучає його до світу мистецтва.

Тож як зробити лепбук своїми руками? Сам процес створення лепбука неймовірно захоплюючий. Для цього вам знадобляться наступні матеріали:

- основа (картон чи папка);
- ручки, олівці, фломастери, фарби;
- ножиці (звичайні та фігурні);
- скоч (звичайний, кольоровий);
- клей (для паперу чи картону);
- степлер;
- декоративні елементи.

Етап перший - визначитись з темою.

Від цього залежить наповненість, вигляд, складність матеріалу, об'єм роботи. Тема має бути конкретною.

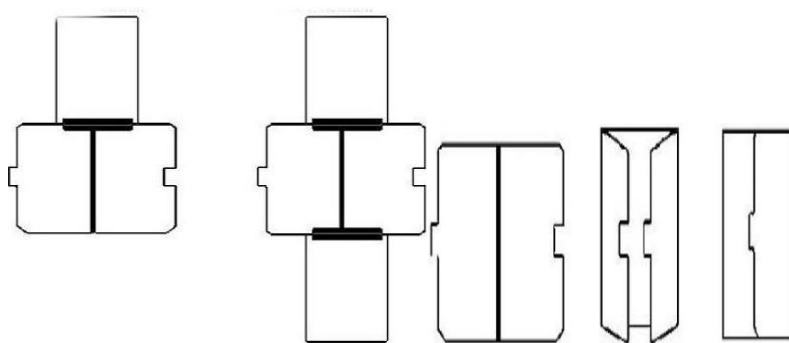
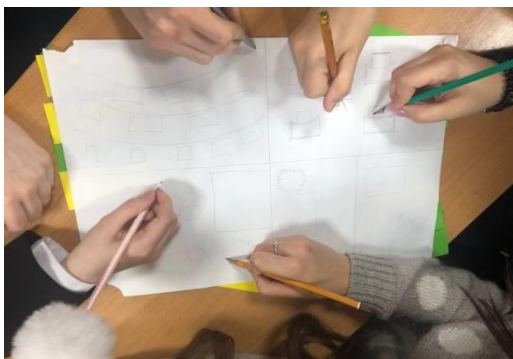
Етап другий – складання плану.

Тема розбивається на підтеми чи частинки інформації. Адже лепбук це навчальний посібник. Тому треба детальний план того, щоб ви хотіли б показати чи розповісти, щоб повністю розкрити тему

Етап третій - створення макету.

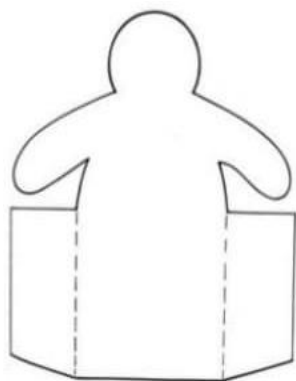
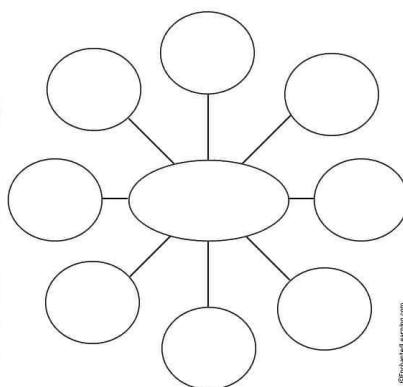
Аби зміст майбутнього лепбуку був чітко розкладений по полицях, в якому порядку і де саме будуть розміщені складові проекту. Тут головне – фантазія.

Малюємо ескіз лепбуку, визначаємо, якої форми він має бути, скільки розворотів міститиме, а також з яких змістових розділів буде складатися.

Етап четвертий – продумати наповнення.

Підготовка складових частин. Чим більше складових саморобки, тим вона цікавіша.

Етап п'ятий – збір інформації.

На цьому етапі можуть активно включатись вчителі чи батьки. Це можлива подача матеріалу в вигляді: прислів'їв, загадок, казок, ребусів,

доповідей, логічних ігор, лабіринтів, розмальовки, ігри на уважність, листівки.

Етап шостий – оформлення.

Клеїмо усі частини папки та оформлюємо дизайн.

Як показує практика зарубіжних шкіл, лепбукінг – ефективний освітній метод, який дозволяє розвивати різносторонню творчу особистість. Адже не дарма його широко використовують в навчальних закладах Італії, Франції, США, Великої Британії тощо.

Готові тематичні шаблони для лепбуків і кишеньок можна скачати безкоштовно в мережі, – кращий варіант для новачків. Проте ви можете спробувати зробити щось своє, оригінальне. Повірте, це не так вже й складно – головне, почати і захопитися процесом.

Плідної та цікавої вам праці з учнями!

ТЕАТРАЛІЗОВАНЕ СВЯТО

«ДЕНЬ СВЯТОГО МИКОЛАЯ»

Перфілова Наталя Сергіївна

Спеціаліст вищої категорії, вчитель фізичної культури комунального закладу «Загальноосвітня школа I-III ступенів № 15 Вінницької міської ради»

Очікуванні результати:

- діти ознайомлені з традицією свята Миколая;
- знають його історію виникнення;
- розуміють значення та важливість цього заходу для дітей.

Обладнання:

- ноутбук;
- фотоапарат;
- колонка;
- мішечок з подарунками.

Історія про хлопчика Миколку:

Дуже давно в місті Мірра (Італія) жив хлопчик на ім'я Миколай. Він був єдиною дитиною в багатій родині, але його батьки померли рано. Тому Миколай став відлюдником, мрійником, звернувся до природи.

Легенда розповідає, звірі допомагали йому творити добро, за яке люди зробили Миколая своїм єпископом.

**В наш час також є помічники
Святому Миколаю:**

Святий Миколайчик

Його люблять всі - від малого до великого

Наш ангелочок – наймиліший зі всіх!!!

Наш маленький Гномик

Наші люблячі киці - всім раді!

Неперевершений зайчик та найчарівніша білочка

Гарненькі поросятка. Нідє таких не знайти!

Приголомшлений Ведмедик

Чарівна лялечка

Зимонька – зима

Після важких та довгих виступів необхідно перепочити

Всі добре попрацювали, але найбільше постарався наш організатор

Святий Миколай:

В єдиний день на рік мене побачать всі,
Хоч в кожную мить із кожним з вас моя душа!
Вітаю Я, мій Янгол, звірі лісові
Благословляю на здоров'я, Многії Літа!

Ангел:

Ми з вами разом теж в турботі за дітей!
Дивись, Святитель Миколаю, в школі знань
Так гріє світоч Мудрості, ясних ідей!
А ми даруємо віночок побажань!

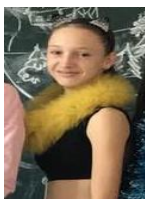
Зайчик:

Здорові будьте, як цілюще джерело!
І щоб в родині теж воно було!

Поросятко:

І щоб ніколи у коморі не мілів
Духм'яний хліб, що виріс з золотих полів!

Котик:

Щоб тільки добра новина летіла в дім!
Щоб було щастя й Ви щасливі поруч з ним!

Ведмедик:

На мед пахучий з пампушками у свята!
Збиралась Ваша дружна та міцна сім'я!

Гномик:

Я знаю, діти бачать казки із чудес,
Тому що, вірять Вам, що є дива Небес!

Лялечка:

Коли маленькими були, то в дні святі

І вас чекали подарунки уночі!

Поросятко:

Дитинства світ не зникне безвісно у душі

Доколи дні будуть наповнені дітьми!

Лисичка:

За вашу доброту отримайте знов

Від них найкращу нагороду – це любов!

Святий Миколай:

Що ж, Янгол, хай здійсняться їх усі слова?

Все буде так, як каже казка зимова!

Янгол (до вчителів):

Ви ж чули звірів! Отже, перше диво є!

Ну а наступний Рік багато їх несе!

Тому залазьте у мішок

І свій тримайте пиріжок!!!

ГРА – ПОДОРОЖ «УКРАЇНА – ЦЕ ТИ! УКРАЇНА – ЦЕ МИ!»

Барська Ольга Борисівна

Голова методичного об'єднання класних керівників 5-11 класів, спеціаліст вищої категорії, вчитель англійської мови, педагогічне звання «старший учитель» комунального закладу «Фізико-математична гімназія № 17 Вінницької міської ради»

Очікувані результати.

Утвердження патріотизму та національної самосвідомості учнів; дбайливе ставлення до національних багатств, рідної природи, готовність до захисту Батьківщини, пошана до історичної пам'яті, любові до рідної культури, мови; усвідомлення досягнень українського народу, його інтелектуальних і духовних надбань.

Обладнання.

Карта України, мультимедійна презентація, картки і пазли для роботи в групах, державні символи України, вишитий рушник, глечик із квітами, символами України (калина, верба, чорнобривці), коровай .

Два учні читають вірш

На землі великій
Є одна країна:
Гарна, неповторна,
Красна, як калина.
І живуть тут люди,
Добрі, працьовиті,
І скажу, до речі,
Ще й талановиті.
Землю засівають
І пісні співають,
На бандурі грають
І вірші складають.
Про ліси і гори,
І про синє море,
Про людей і квіти...
То скажіть же, діти,
Що це за країна? (Наша Україна)

Пісня про Україну.

Вчитель.

Україна - це наш рідний край, наша дорога Вітчизна, земля де ми народилися, уперше побачили і пізнали світ, почули колискову пісню, рідну мову, відчули любов і ласку - це наша найдорожча в світі Батьківщина.

Нам є чим пишатися. ... Чим ? / запитання до учнів / ....

Ведучий 1 Україна – найбільша країна, яка знаходиться повністю в Європі.

Ведучий 2 Географічний центр Європи заходиться неподалік містечка Рахів.

Ведучий 1 Українці зробили найбільший келих шампанського у світі.

Ведучий 2 Найдовший у світі тролейбусний маршрут 96 км з'єднує Ялту й Сімферополь.

Ведучий 1 Хрещатик – найкоротша центральна вулиця Європи. Її довжина усього 1225 м.

Ведучий 2 Найглибша у світі станція метро «Арсенальна» знаходиться в Києві і сягає 105,5 м.

Ведучий 1 Українці розробили літак Ан-225 «Мрія» із найбільшою у світі вантажопідйомністю.

Ведучий 2 В Україні зосереджено чверть світового запасу чорнозему.

Ведучий 1 Олешківські піски – найбільша пустеля Європи, яка простягається на 160 тис. га.

Ведучий 2 Пам'ятники Т.Г. Шевченку встановлено понад у 1200 містах світу і за кількістю поступаються лише Будді.

Вчитель.

Сьогодні я вам пропоную відправитися у віртуальну гру-подорож Україною. На нашому шляху будуть траплятися станції, кожна з яких принесе вам щось цікаве і нове.

Ведучий.

Отже, ми пишаємося тим, що ми – українці! Наша сьогоднішня гра відбудеться у вигляді подорожі. Ми з вами пройдемо кілька станцій:

1. Станція «Українські свята»;
2. Станція «Україна в цифрах»;
3. Станція «Державні і народні символи»
4. Станція «Солов'їна, барвінкова наша рідна українська мова»;
5. Станція «Ця постать в історії»;
6. Станція «Кожна родина-це Україна»;

Оцінювати наші змагання ми запросили компетентне журі.

(Оголошується склад журі)

Ведучий. Часу марно ви не гайте –

У мандрівку вирушайте.

Перед нами вся країна

Рідна ненька-Україна!

Запрошую до веселої подорожі. А чим можна подорожувати? Літаком, потягом, автомобілем. І тому перша наша гра-рухавка «Транспорт».

Усі встають зі своїх і показують, як рухається літак, автомобіль, потяг. Діти запам'ятовують рухи транспортних засобів. Ведучий називає транспорт, а діти його показують.

Станція «Українські свята»

Ведучий.

Перша наша станція називається «Українські свята». Перед вами аркуш, на якому ліворуч написано свято. Ваша задача поставити дату, коли в Україні відзначають це свято.

1. Новий рік _____
2. Міжнародний жіночий день _____
3. День захисника України _____
4. Різдво _____
5. День Конституції України _____
6. Старий Новий рік _____
7. День Соборності України _____
8. День Незалежності України _____
9. День Святого Миколая _____
10. День знань _____

➡ Відповіді: 1. 1 січня.   2. 8 березня.

3. 14 жовтня.   4. 7 січня.

5. 28 червня.   6. 14 січня.

7. 22 січня.   8. 24 серпня.

9. 19 грудня.   10. 1 вересня.

Станція «Україна в цифрах»

Ведучий.

Наступна наша станція «Україна в цифрах».

Вам пропонується 10 тверджень. Кожна команда повинна визначити більше чи менше від наведеного факту є істинні статистичні відомості і написати правильну, на думку команди, відповідь. Яка команда буде найближчою до правильної відповіді, та й отримує бал за завдання.

1. Чисельність населення України станом на лютий 2019 року становила 60,9 млн чоловік (чисельність населення складає 42 млн 568 тис.)

2. Площа України становить 244,1 тис. кв. км (площа України більша і дорівнює 603,638 тис. кв. км).

3. До складу України входить 22 області (більше, до складу України входить 24 області).

4. У середньому за 70 років життя українець споживає 1 тис. кг хліба, 2 тис. літрів води, 3 тис. кг картоплі, 500 яєць, 1 тис. літрів молока, 2 тис. кг риби (людина за 70 років життя в середньому споживає більше їжі: 10 тис. хліба, 10 тис. літрів води, 1000 яєць, 5 тис. кг картоплі, 4 тис. кг риби).

5. Україна межує з 10 державами: Болгарією, Чехією, Білоруссю, Росією, Німеччиною, Молдовою, Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією (менше – Україна межують із 7 країнами: Білоруссю, Росією, Молдовою, Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією).

6. Найвища гора України – Говерла – має висоту 5675 м (висота Говерли менша і складає 2061 м).

7. Загальна довжина Дніпра становить 875 км (загальна довжина Дніпра більша і становить 2201 км).

8. Україну омивають 5 морів: Чорне, Каспійське, Біле, Азовське, Мармурове (менше – Україну омивають 2 моря: Чорне та Азовське).

9. У межах України налічується близько 100 тис. видів тварин (менше – у межах України налічується близько 45 тисяч видів).

10. Для видобування корисних копалин із надр землі в Україні будують фабрики, заводи. шахти (менше – для видобування корисних копалин із надр землі в Україні будують тільки шахти).

Ведучий.

А ми далі мандруємо Україною. Хочу перевірити чи знаєте ви чим багата наша країна. Я буду промовляти слова і, якщо назване є в Україні, виплескаєте в долоні, а якщо немає – тупочете ногами. Річки, гори, моря, пшеничні поля, океан, ліси, пустеля, міста, села, джунглі, квіти, родючий ґрунт.

Станція «Державні і народні символи»

Вчитель.

Подумайте і скажіть, що є візиткою кожної держави? (Символіка)

Кожна держава світу має свій герб, прапор та гімн. Це символ держави.

В Конституції України у ст. 20 говориться: «Державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України». Що таке гімн?

Учениця.

Гімн — це найголовніша пісня країни. Для гімну України написані слова, які виражають найсердечніші думки і прагнення нашого народу. Їхній автор — український поет Павло Чубинський.

До тексту підібрана ніжна і одночасно горда мелодія Михайла Вербицького.

Всі найбільші свята українського народу проходять з урочистим виконанням нашого прекрасного Гімну.

Гімн

Слова палкі, мелодія врочиста,

Державний гімн ми знаємо усі.

Для кожного села, містечка, міста —

Це клич один з мільйонів голосів.

Це наша клятва, заповідь священна,

Хай чують всі — і друзі, й вороги,

Що Україна вічна, незнищенна,
Від неї ясне світло навкруги.

(Н. Поклад)

Учень.

Український прапор. Синь українського неба і золото неозорих пшеничних ланів переніс наш народ на свій прапор. Кольори ці мають ще інше значення «мир» і «багатство», бо народ наш є мирний і трудолюбивий. Працею в поті чола здобував він славу рідній землі. Коли ж злі вороги порушували спокій народу-трударя, він ставав воїном. А синьо-жовтий прапор кликав до бою, перемоги.

Прапор

Прапор — це державний символ,

Він є в кожній державі,

Це для всіх — ознака сили.

Це для всіх — ознака слави.

Синьо-жовтий прапор маєм,

Синє — небо, жовте — жито,

Прапор свій оберігаєм,

Він — святиня, знають діти.

Прапор свій здіймаєм гордо,

Ми з ним дужі і єдині,

Ми навіки є народом:

Українським в Україні.

(Н. Поклад)

Учениця.

Наш народ має **герб** — тризуб. Це старовинний знак. Багато століть тому запровадив його в Україні київський князь Володимир Мономах. Княжий тризуб зображає старовинну зброю. Нею наші прадіди мужньо билися з численними ворогами, виборювали волю для свого народу.

Герб

Наш герб — тризуб, це воля, сила,
Наш герб — тризуб! Недоля нас косила,
Та ми зросли, ми є, ми завжди будем,
Добро і пісню несемо ми людям.

Вчитель.

Кожен народ має народні символи. Народні символи – це те, що найбільше любить і шанує український народ.

Кросворд «Народні символи»

Народні символи – це наші святині. Всі вони наші обереги, про які складено багато легенд, оспівано у віршах і піснях.

Станція «Солов'їна, барвінкова наша рідна українська мова!»

Ведучий.

Наступну зупинку ми присвячуємо нашій мелодійній, солов'їній, неповторній українській мові.

Для кожного народу – найбільшим скарбом є мова, одне з багатьох див створених людьми. Вона віддзеркалює душу народу, його історію. Кожна людина має завжди пам'ятати хто вона, звідки родом, де її коріння, кожна

людина повинна знати свою мову, любити її, цінувати, збагачувати, берегти і пишатися нею.

А зараз перевіримо ваші знання рідної мови. Відредагуйте слова:

Відкрити книгу

Відкрити очі

Відкрити вікно

В будь-якому випадку

Мені все рівно

На протязі тижня

Грузові перевозки

Сезонна розпродажа

Йти коло години

Прийняла участь.

Відповідь:

Розгорнути книгу

Розплющити очі

Відчинити вікно

У будь-якому разі

Мені байдуже (однаково)

Протягом тижня

Вантажні перевезення

Сезонний розпродаж

Йти близько години

Взяла участь

Впродовж тривалого часу український народ і українську мову намагалися знищити. Деякі люди почали її цуратися. Іноді ми буваємо свідками ось таких ситуацій, які описав відомий гуморист Павло Глазовий.

Розігрування Гуморески Павла Глазового «Кухлик»

Кухлик

Дід приїхав із села, ходить по столиці.

Має гроші - не мина жодної крамниці.

Попросив він:

- Покажіть кухлик той, що з краю.-

Продавщиця:

- Что? Чево? Я не панімаю.

Кухлик люба покажіть, той, що з боку смужка.

- Да какой же кухлік здесь, еслі ето кружка.-

Дід у руки кухлик взяв і нахмурих брови:

- На Вкраїні живете й не знаєте мови.-

Продавщиця теж була гостра та бідова.

- У меня есть свой язык, ні к чему мне мова.-

І сказав їй мудрий дід:

- Цим пишатися не слід,

Бо якраз така біда в моєї корови:

Має, бідна, языка і не знає мови.

Станція «Ця постать в історії»

Ведучий.

Продовжуємо цікаву мандрівку й опиняємося на станції «Ця постать в історії». Перед вами 10 тверджень, які стосуються видатних українців або подій, пов'язаних із Україною. Ваша задача уважно перечитати їх, і якщо ви погоджуєтесь з твердженням, ставите «+», якщо не погоджуєтесь «-».

1. «Заповіт» Т.Г. Шевченка перекладено 147 мовами світу («+»).
2. Леонід Каденюк – Президент України («-», це перший космонавт України).
3. Михайло Грушевський – перший космонавт України («-» , це історик та політичний діяч).

4. Пабло Пікассо був у захваті від робіт української народної художниці Катерини Білокур («+»).
5. Пилип Орлик – автор першої у світі Конституції («+»).
6. Леся Українка була дочкою відомої дитячої письменниці Олени Пчілки («+»).
7. Марко Вовчок – видатний український письменник («-», це письменниця).
8. Ярослав Мудрий – великий князь, він побудував Золота ворота та Софійський собор у Києві («+»).
9. Картина Іллі Рєпіна «Козаки пишуть листа турецькому султану» зберігається в Києві («-», у Харкові.)
10. Сергій Бубка – видатний український спортсмен, який встановив багато світових рекордів у стрибках з жердиною («+»).

Ведучий.

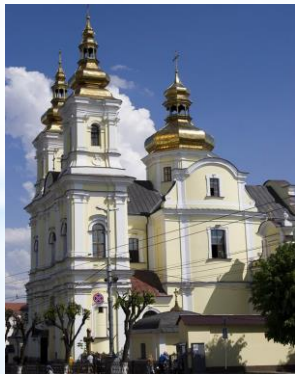
У кожного з нас є своє родинне вонище, є дім, в якому ми живемо. Це — наша земля, наш рідний край, наше рідне місто, яким ми пишаємось. Мені б хотілося б зупинитися на нашій малій батьківщині – Вінниччині.

Нам є чим пишатися. Я пропоную зараз вам із пазлів скласти малюнок, на якому зображено частинку історії рідного міста. Ви маєте згадати назву споруди та місце, де вона розташована.

Учні у групах складають пазли.

Спасо-Преображенський собор

Вінницький літературно-меморіальний музей М. М. Коцюбинського

Вінницькі мури

Національний музей-садиба М.І. Пирогова

Учениця

Квітни, Віннице моя!

На Поділлі є перлина,

Тут живе моя сім'я

Це маленька Батьківщина

Квітни, Віннице моя!

Наче стрічка в'ється річка-

Це тече Південний Буг.

До водиці верби гнуться

Зеленіє все навкруг.

Жив хірург тут знаменитий,

Всім відомий Пирогов

Вулиця, музей, лікарня

Звуться іменем його.
І Михайло Коцюбинський
В нашім місті проживав.
Тут „Харитю” і „Ялинку”
Він для діток написав.
Ти мого дитинства місто
Наймиліше на землі.
Горобина мов намистом
Вкрила вулиці твої.
На Поділлі є перлина,
Тут живе моя сім'я
Це маленька Батьківщина
Квітне Вінниця моя!
Н.С.Клунська

Вчитель.

Я пропоную пригадати наших земляків.

Конкурс «Впізнай і розкажи».

«Хвилина пам'яті»

Ведучий.

Наш український народ витримав складні випробування, тяжко жив і боровся за свободу та незалежність. Він був завжди на своїй землі, наші пращури заселяли територію, на якій ми тепер живемо. Історія нашого народу героїчна. В мирне життя нашої держави увірвалась підступна війна, вороги зазіхнули на цілісність нашої Батьківщини. І тепер на сході нашої Вітчизни проливається кров найкращих синів. Вони стали на захист землі нашої, на захист миру в Україні. Вони не жаліють себе заради своєї родини, заради кожного з нас. Нескорені герої нашої славної України вже навічно ввійшли в книгу пам'яті Батьківщини.

Хвилина мовчання

Вчитель.

Я закликаю вас сьогодні вшанувати усіх Героїв, які поклали свої голови за наше майбутнє. Хай пам'ять всіх невинно убитих згуртує нас, живих, дасть нам силу та волю, мудрість і насагу для зміцнення власної держави на власній землі. У жалобі схилимо голови. Вони згасли як зорі. Вони повинні жити в нашій пам'яті!

Хвилина мовчання,
Хвилина мовчання —
Пекуча й терпка, як сльоза.
Як подвиг полеглих,
Хвилина мовчання —
В ній наша любов і гроза.

Давайте вшануємо пам'ять наших полеглих співвітчизників хвилиною мовчання.

(слайди подій з Майдану)

Станція «Кожна родина – це Україна»

Вчитель.

З чого ж починається Вітчизна? А починається вона з дітей. З маленьких патріотів держави, які крок за кроком здобувають знання, вчать

новому, щоб в майбутньому дбати про Україну, зробити її ще красивішою і багатшою. Наша гімназія, і кожна наша класна родина – це теж, хоч маленька, Україна.

Щасливі ми, що народилися і живемо на такій чудовій, багатій, мальовничій землі – на нашій славній Україні!

Тут жили наші діди й прадіди, тут живуть наші батьки – тут корінь роду українського, що сягає сивої давнини.

Послухайте легенду про те, як нам дісталася наша земля.

Учениця розповідає легенду.

Легенда

НАША ЗЕМЛЯ

Колись давно Бог створив народи і кожному наділив землю. Наші ж предки кинулись на розподіл пізніше, але землі їм вже не дісталася. От вони й пішли до Бога. А він у цей час молився, і вони не сміли йому щось сказати. Стали чекати. Через деякий час Бог обернувся, сказавши, що вони: чемні діти, хороші. Дізнавшись, чого прийшли до нього запропонував їм чорну землю. «Ні, — відповіли наші предки, — там уже живуть німці, французи, іспанці італійці». «Тоді я вам дам землю ту, що залишив для раю, там усе є: річки, озера, ліси, степи. Але пам'ятайте, якщо будете її берегти, то вона буде ваша, а ні — ворога». Пішли наші предки на ту землю, оселилися і живуть до сьогоднішнього дня. А країну назвали Україною.

Вчитель: Швидко промайне ваше дитинство, шкільні бесіди, розваги. Я була б дуже рада, якби після сьогоднішньої розмови у вашому серці додалося любові до рідної мови, землі, до рідної домівки. Я хочу, щоб ви завжди з гордістю промовляли: «Я — громадянин України». Вірте у свої сили, тепло і любов рідних, в силу

ВИСНОВКИ

Традиції, звичаї, обряди та свята – це ті неписані закони, якими користуються в найменших щоденних і найбільших всенаціональних справах. Святково-звичаєва спадщина, а також мова – це ті найміцніші елементи, що об'єднують і цементують окремих людей в один народ, в одну націю.

Усе це - загальноприйняті неписані правила і закони, які тисячоліттями карбуються у культурній "ковальні" роду і передаються з уст в уста, створюючи оберогове коло для народу. Звичаї - це оберіг, національний імунітет, який тримає народ у безпеці, забезпечуючи здорове і життєрадісне життя, продовження роду. Календарний рік українців складався зі звичаїв зимового, весняного, літнього і осіннього циклу, які усі разом гармонізували і врівноважували простір. Сьогодні, в цифрову епоху, повне відтворення цієї прадавньої системи цінностей вже, на жаль, неможливе, але зберегти для майбутніх поколінь і застосувати як духовну концепцію, філософію - можливо, важливо і необхідно.

Багатющий скарб звичаїв нашого народу ми отримали в спадок і мусимо зберегти його та, нічого не втративши, передати нашим дітям, щоб не перервався зв'язок поколінь, щоб зберегти генетичну пам'ять нашого народу.

Подані напрацювання допоможуть класним керівникам, педагогам-організаторам, вчителям у формуванні в учнів почуття патріотизму, любові до свого народу, традицій рідної землі. Тут можна було б додати дослідження про фольклорну спадщину нашої Вінниччини, обрядові пісні тощо. Тож запрошуємо колег до подальшої співпраці.